

Aan het naar buiten treden van moeilijkheden bij bedrijven gaan stromen van geruchten vooraf. Allicht komen die ook bij het gemeentebestuur terecht. Dat probeert langs informele kanalen te checken wat er waar is van die geruchten. Lijken ze serieus, dan neemt het gemeentebestuur contact op met een bedrijfsdirectie, een plaatselijke ondernemingsraad, vakbondsbestuurders. Niet altijd met al deze partijen en niet altijd in deze volgorde. Een gemeentebestuur heeft er recht op te weten wat er met de werkgelegenheid in de gemeente aan de hand is. Welke problemen staan het te wachten, kan het wat doen?

Het moeilijke is in ons staatsbestel dat de gemeenten het gezeur om geschipper met de normen bij marginale bedrijven (niet zulke strenge eisen stellen bij vergunningen, eens wat door de vingers zien, a.u.b., maak het het bedrijf niet nóg moeilijker) en de sociale gevolgen van bedrijfssluitingen en kollektieve ontslagen vierkant op hun bord krijgen gepresenteerd. Voor steunmaatregelen die kunnen helpen de problemen het hoofd te bieden, moet men echter te biecht bij de rijksoverheid. Die komt er overigens pas aan te pas als het bedrijf om hulp komt vragen, dus vaak veel te laat. De invloed van de overheid op de investeringsbeslissingen die mits tijdig en van het juiste gehalte het ontstaan van de problemen kunnen voorkomen, is in ons stelsel helaas slechts een indirekte (investeringspremies, belastingfaciliteiten).

Bij bedrijven in moeilijkheden kan een gemeentebestuur ruwweg een viertal dingen doen:

- 1/ inderdaad dan maar niet helemaal het onderste uit de kan halen bij vergunningen e.d.. Dit is natuurlijk een heel erg gevaarlijke manoeuvre, waarbij het verschrikkelijk goed uitkijken geblazen is;
- 2/ direkties wijzen op de prioriteit van het behoud van werkgelegenheid, solidariteit tonen met daarop gerichte akties;
- 3/ de weg wijzen naar overheidssteun;
- 4/ lobbyen bij economische zaken, de minister, kamerleden om steun en faciliteiten los te weken.

Juist het onvermogen om als gemeente zelf veel te doen voor zo'n bedrijf, vereist onevenredig veel inzet om de indirekte invloed uit te buiten. Dat betekent veel overleg met vakbondsvertegenwoordigers, direktieleden, kamerleden, ambtenaren. Nu moeten we ons realiseren dat een bedrijf als Van Gelder Papier vestigingen heeft in Amsterdam, Apeldoorn, Franeker, Heerde (Wapenveld), Leeuwarden, Renkum, Rotterdam, Velsen en Wormer. De boel zou knap dolgedraaid worden als al die gemeentebesturen ieder voor zich tegen diezelfde vakbondsmensen, raad van bestuursleden, kamerleden en ambtenaren gingen aanpraten. Die gesprekspartners zouden nauwelijks meer aan hun eigenlijke werk toekomen.

Bovendien kunnen de belangen van de verschillende gemeenten gemakkelijk met elkaar in konflikt komen. Het gevaar is dan niet denkbeeldig dat de gemeenten tegen elkaar worden uitgespeeld. Dat wordt nog sterker als we ons realiseren dat niet alle gemeenten evenveel deskundigheid voor de behandeling van dit soort problemen in huis hebben en ook niet alle over de zelfde entrées beschikken bij de verschillende instanties. Samenwerking is dan ook geboden.

In januari 1977 bood de Raad van Bestuur van Van Gelder Papier, naar aanleiding van het adviesbureau Mc. Kinsey, een herstruktureringplan aan vakorganisaties en centrale ondernemingsraad aan. Volgens dit plan moesten maatregelen getroffen worden die o.a. tot het vervallen van 1100 arbeidsplaatsen zouden leiden. Die maatregelen werden door de Raad van Bestuur nodig geacht om het concern als geheel weer gezond te maken en zo de werkgelegenheid voor de resterende 4300 werknemers veilig te stellen. Het plan had de meeste ingrijpende gevolgen voor de vestigingen in Apeldoorn, Rotterdam en Wapenveld. Wormer en Leeuwarden moesten worden versterkt en de indirecte kosten moesten worden verminderd door afvloeiing van personeel in de overheadsektor (370 arbeidsplaatsen). De laatste maatregel trof alle vestigingen.

Deze voorgenomen maatregelen leidden tot nogal wat gisting in de verschillende vestigingen. De ~~verschillende~~ gemeentebesturen kwamen in het geweer en ieder voor zich probeerde er het beste van te maken. Het werd echter duidelijk dat met incidentele oplossingen en succesjes weinig bereikt kon worden. Maatregelen ter waarborging van de werkgelegenheid op lange termijn waren geboden.

Het gemeentebestuur van Apeldoorn, dat in verband met de dreigende sluiting van de papierfabrikage aldaar reeds de nodige activiteiten had ontplooid, bleek mij bereid en in staat een bundeling tot stand te brengen van de gemeentebesturen die met problemen rond een vestiging van Van Gelder Papier zaten. Dit leidde tot een uitwisseling van informatie en ervaringen, tot gesprekken met de vakbonden, de raad van bestuur, de vereniging van papierfabrikanten en zelfs tot het zenden van waarnemers naar de aandeelhoudersvergaderingen. Gesprekken met de ministers van economische zaken en sociale zaken vonden geen doorgang meer toeh de Raad van Bestuur en de werknemersorganisaties in juni 1977 overeenstemming hadden bereikt over de reorganisatieplannen.

Het leek er aanvankelijk op dat de moeilijkheden waar Van Gelder Papier in augustus 1979 mee naar buiten kwam, hun oorzaak vonden in Wormer en ten dele in Wapenveld en door maatregelen met betrekking tot die vestigingen tot oplossingen konden worden geleid. Aanleiding tot gezamenlijk gemeentelijk optreden werd nog niet gezien, zo min als er tussen de werknemers van de verschillende vestigingen al veel animo was voor gezamenlijke acties. In Wormer werd naast de vakbondsacties wel het nodige op touw gezet o.a. ook door het comité "Van Gelder Zal Blijven" waarin alle geleidingen van de bevolking meewerken.

De jaarcijfers van Van Gelder Papier en de analyses van de vakbondsonderhandelaars bewijzen dat Van Gelder Papier niet met een Wormers probleem zit dat daar op te lossen valt. De vakbondsdemonstratie in Amsterdam op 2 november liet al mensen zien achter de getallen. De solidariteit tussen de werknemers van de verschillende vestigingen kwam tot uitdrukking.

De samenwerkende gemeentebesturen zijn nu ook bezig hun activiteiten te coördineren. Zij gaan ook op de bres staan.

P.M.G.P. Janssens,
burgemeester van Wormer.

J/obi